

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11500914>

JUVALI MAYDALIGICHNI IQTISODIY TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARI NAZARIY HISOBLASH

Mitillayev I.T

“Buhgalteriya xisobi va bank ishi” kafedrası katta o'qituvchi,

Zokirjonov Temur Iskandarbek o'g'li

205 guruh talabasi

Elektron pochta: ibrohimzon896@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada juvali maydalagichni iqtisodiy ko'rsatkichlarini nazariy hisoblash xaqida yozilgan.

Kalit so'zlar: Juva, Maydalagich iqtisodiy, hisoblash, nazariy, Ishlab chiqarish, ko'rsatkich.

Kirish

Loyixalanayotgan Juvali maydalagich eski texnikaga nisbatan taqqoslaganda quyidagi texnik iqtisodiy ko'rsatkichlari bilan farqlanadi.

1. Ishlab chiqarilayotgan maxsulotga nisbatan sarf bo'layotgan energiya kamayadi.

2. Solishtirma metall sarfi kamayadi.

3. Atmosfera xavosini changlashtirish va ifloslantirish kamayadi.

4. Juvali maydalagich ratoridagi o'lchamlar qisqaradi.

5. Foydalanish ishonchliligi yuqori

6. Ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish soddalashadi.

Berilgan.

№	Ko'rsatkichlar nomi va o'lchov birligi	Eski texnika	Yangi texnika
1.	Ish unumdorligi; kg/sek	19	23
2.	Kalendar vaqti.s.	8760	8760
3.	Kalendar vaqtdan foydalanish koeffitsienti	0,85	0,85
4.	Maydalagichni umumiy massasi.t.	280	332
5.	Maydalagich massasi	280	332
6.	Solishtirma elektro energiya kvv ST-135	28	
7.	Atmosferaga chiqayotgan xom ashyo changi t/s	0,0036	0,036
8.	Egallangan ishlab chiqarish maydoni mg	65,9	264,4

10. Ulgurji baxosi mln. so'm 65 60

Natijalar

Modernizsiya va undan oldingi texnika bo'yicha yillik ish unumdorligini aniqlaymiz. U quyidagi formula orqali aniqlaydi.

$$V = g * Tg * \beta$$

Bu yerda g- soat mobaynidagi ish unumdorlik, (t/s)

Tg- ish vaqtining yillik fondi. (soat)

β - kalendar vaqtdan foydalanish koeffitsienti

qiymatlarini o'rniga qo'yib ish unumdorligini aniqlaymiz.

$$Vq = Be = 83,3 * 8760 * 0,85 = 620252 T$$

Ish unumdorligini o'sish koeffitsienti

Foydali samara xisobi.

Yangi texnikaning foydali samara xisobi quyidagi formula orqali aniqlanadi.

$$E2 = sb(KN * K0 - 1) + U + K + E_k + E_s + E_a$$

Bu yerda

Sb- eski maxsulot baxosi

Kp- ish unumdorligini ortish koeffitsienti

Kd- yangi mashinaning eski mashinaga nisbatan xizmat vaqtini uzayish koeffitsienti

U- eski texnikani yangi texnika bilan almashtirishda istemolchilarga berilgan maxsulotni to'xtashi.

K- eski texnikani yangi texnikaga almashtirishdagi ketgan sarf xarajatlar

E_k, E_s, E_a – maxsulot sifati, sotsial vaekologik samaralarni xisobga oluvchi koeffitsient

Eski texnikaning baxosi quyidagiga teng bo'ladi.

$$Sb = 59,2 + 29,8 = 89 \text{ mln so'm}$$

Bu yerda 59,2 – texnika baxosi, 29,8 – aspiratsion qurilmalar ro'yxati baxosi

Joriy sarf xarajatlar xisobi.

Elektr energiyaga sarf xarajatlar

Eski texnika bo'yicha

$$Se = 13,36 * 620252 * 0,016 = 132,6 \text{ mln so'm}$$

Bu yerda 0,016 mln so'm 1kvt soat elektr energiya baxosi.

Chiqayotgan changdan ketayotgan sarf xarajatlar

$$Sn = 0,036 * 8760 * 0,85 * 2,48 = 0,7 \text{ mln so'm}$$

Yangi texnika bo'yicha

$$Sn = 0,0036 * 8760 * 0,85 * 2,48 = 0,08 \text{ mln so'm}$$

Bu 2,48 mln so‘m –klinger xom ashyosi baxosi. Eksplutatsion sarf xarajatlar

Eski texnika bo‘yicha

$$U_1 = 132,6 + 0,7 = 133,3 \text{ mln so‘m}$$

Yangi texnika bo‘yicha

$$U_2 = 85,6 + 0,08 = 85,7 \text{ mln so‘m}$$

Eski texnikani yangi texnika bilan almashtirish vaqtida ishlab chiqarilmagan maxsulot uchun sarf xarajatlar quyidagi formula orqali topiladi.

Bu yerda U_1 va U_2 eski va yangi texnikalarni almashtirish jarayonida ishlab chiqarilmagan maxsulot uchun sarf xarajatlar qiymatlarini o‘rniga qo‘yib xisoblaymiz.

Kapital sarf xarajatlar xisobi.

Mashinani montaji uni olib kelish va sozlash uchun sarf xarajatlar quyidagi formula orqali topiladi.

$Ke = 3 * k$ bu yerda k – mashinani olib kelish va sozlash uchun sarf xarajatlarni xisobga oluvchi koeffitsienti qiymatlarini o‘rniga qo‘yib xisoblaymiz.

Eski texnika bo‘yicha

$$Ke_1 = 890 * 0,45 = 400,5 \text{ mln so‘m}$$

Yangi texnika bo‘yicha

$$Ke_2 = 400,5 * \text{mln so‘m}$$

Ishlab chiqarish maydoni baxosini aniqlash.

Eski texnika bo‘yicha

$$S_1 = 264,4 * 1,06 = 280 \text{ mln so‘m}$$

Yangi texnika bo‘yicha

$$S_2 = 264,4 * 1,06 = 280 \text{ mln so‘m}$$

Bu yerda 1,06 mln so‘m – 1m² ishlab chiqarish maydoni baxosi

Kapital sarf xarajatlar quyidagicha

Eski texnika bo‘yicha

$$Ke = 400,5 + 28 = 428,5 \text{ mln so‘m}$$

Yangi texnika bo‘yicha

$$Ke = 197 + 6,9 = 203,9 \text{ mln so‘m}$$

Kapital sarf xarajatlardan eski texnika yangi texnika bilan almashtirish uchun chegirilgan qiymati quyidagicha

Qiymatlarni o‘rniga qo‘yib xisoblaymiz.

$$155 \text{ mln so‘m}$$

Yangi texnikani qilishdan kelayotgan foydali samara.

$$Ep = 890(1 * 1 - 1) + 219,4 + 155 = 60 \text{ mln so‘m}$$

Mashinani milliy baxosini topish quyidagi formula orqali topiladi.

$$Sp = Sb + Ep + Ke \text{ mln so'm}$$

Bu yerda

Sp- mashinani milliy baxosi

Sb- eski texnika bo'yicha mashina baxosi

Ep- yangi texnikani qo'llashdan kelayotgan foydali samara

Ke- foydali samarani xisobga oluvchi koeffitsientga bog'liq xolda yangi maxsulot baxosi.

Loyixalanilayotgan maydalagichni milliy baxo quyidagicha

$$S1 = 890 * 0,49 * 0,9 + 374 * 0,7 = 654,6 \text{ mln so'm}$$

$$S1 = 17,9 + 42,5 = 60,4 \text{ mln so'm}$$

Bu yerda 17,9- elektr filtrini ulgurji baxosi.

42,5- metal konstruksiyasi baxosi

Loyixalanayotgan mashinani umumiy baxosi quyidagiga teng.

$$S1 = 654,6 - 60,4 = 594,2 \text{ mln so'm}$$

muddatni aniqlash

Eski texnika bo'yicha

Kud=

Yangi texnika bo'yicha

Kud=

Qo'shimcha ko'rsatkichlar samaradorligi xisoboti.

Iqtisod qilingan metall quyidagi formula orqail aniqlanadi.

$$G = , T$$

Bu yerda 6- mashina massasi, T

Ts- mashinaning xizmat vaqti

Km- materialdan foydalanish koeffitsienti 0,7. Yio mobaynida tejalgan metall quyidagi formula orqali aniqlanadi.

Yillik tejalgan elektr energiya

$$N = (13,36 - 8,63) * 620252 = 2240 \text{ MBTC}$$

Xulosa

Asosiy texnik iqtisodiy ko'rsatkichlar

JADVALI

№	Ko'rsatkichlar nomi	O'lchov birligi	Son qiymati	
			Yangi texnika	Eski texnika
1.	Ish unumdorligi	kg/sek	23	19
2.	Baxosi	Mln/so'm	60	65
3.	Eksplutatsion sarf xarajatlar	Mln /so'm	85,7	133,3

4. Kapital sarf xarajatlar T 203,9 302,1
5. Foydali iqtisodiy samara Mln/so‘m 45 -
6. Elektr energiya iqtisodi kvt 224

ADABIYOTLAR.

1. Bakulina T. BILAN. Tashkilot tadbirlar markaziy banka : darslik nafaqa. Ulyanovsk : UISTU, 2009 yil.
2. Maramygin M. S. , Shatkovskaya E. G. Tijorat banki faoliyatini tashkil etish: darslik. nafaqa. M. : FORUM ; INFRA-M, 2013 yil.
3. Ibrohimjon, M. (2022). SHAXS PSIXOLOGIYASIDAGI PSIXOLOGIK KRIZLAR VA ULARNING YETIB OLIH YO‘LLARI. Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali , 10 (4), 743-746.
4. Tursunpo‘Latovich, M. I. (2024). DAVLAT SEKTORIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG ‘LAR SARFLANISHI HISOBI VA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH. Science and innovation, 3(Special Issue 20), 463-466.
5. Asqarov, X. A., Asqarova, M. B. Q., & Axmadaliyev, USO (2021). Bino va inshootlarni qurishda g‘ishtlarning tahlili. Ilmiy taraqqiyot , 1 (6), 1112-1116.
6. Asqarov, X. A., Egamberdiyeva, S. A., Maxmudov, S. M. (2022 yil, noyabr). “LEGO” G ‘ISHT ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI. 21-asrda innovatsion ta’limning o‘rni va ahamiyatiga bag‘ishlangan xalqaro konferensiyada (1-jild, №7, 102-106-betlar).
7. Asqarov, X. va Mamajonov, M. (2023). Inshoot va binolarga zilzila ta’siri yuklar tahlili. Oltin miya , 1 (6), 12-14.
8. Askarov, X. (2023). SILIKAT MATERIALLARDAN TAYORLANGAN G ‘ISHTLARDAN BINO INSHOOTLARINI QURISH TAHLILI. GOLDEN BRAIN, 1(8), 162-164.
9. Askarov, X., & Qodirova, G. (2023). ALABASTR VA GIPS QURILISHDA QO ‘LLASH XUSUSIYATLARI TAHLILI. GOLDEN BRAIN, 1(5), 55-58.
10. Mirzayev, B. O., & Askarov, X. (2023). METHODS FOR CALCULATING BRICK CONSUMPTION WHEN BUILDING WALLS FROM SILICATE AND CERAMIC BRICKS. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(08), 1-14.
11. Asqarov, X., & Zokirjonov, A. (2023). MAHALLIY CHIQINDI TOSHLARDAN LEGO G‘ISHT ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASINI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI , 3 (10), 40-43..

12. Raximov, R. A., Asqarov, X., & Zokirjonov, A. (2023). MAHALLIY CHIQINDI TOSHLARDAN PRESS USULIDA KONSTRUKTIV MUSTAXKAMLIKKA EGA BO'LGAN G'ISHT ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI. ARXITEKTURA, MUHANDISLIK VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR JURNALI , 2 (9), 11-15.

13. Asqarov, X. A., Egamberdiyeva, S. A., Maxmudov, S. M. (2022 yil, noyabr). "LEGO" G 'ISHT ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI. 21-asrda innovatsion ta'limning o'рни va ahamiyatiga bag'ishlangan xalqaro konferensiyada (1-jild, №7, 102-106-betlar).

14. Asqarov, X. va Qodirova, G. (2023). ALABASTR VA GIPS QURILISHDA QO'LLASH XUSUSIYATLARI TAHLILI. OLTIN MIYA , 1 (5), 55-58.

15. Askarov, X. A., & Maxmudov, S. M. (2022, November). QURILISH SANOATIDA KERAMZIT BETON TO 'SQICHLAR TAYYORLASH INNOVATSION TEXNOLOGIYASI. In INTERNATIONAL CONFERENCES (Vol. 1, No. 10, pp. 99-102).

16. X, F., Sh, R., Tashtanova, M., Yalgashev, O., & Adkhamova, G. (2019). Fosfogipsning qurilish xususiyatlari, to'g'onlarni o'rab turgan loy qoldiqlari uchun material sifatida. Fan, muhandislik va texnologiya sohasida ilg'or tadqiqotlar xalqaro jurnali , 6 (7), 10270-10277.

17. Tojiboyev, B. T., & qizi Askarova, M. B. (2023). ARCHITECTURE AND LANDSCAPE OF FERGANA CITY. GOLDEN BRAIN, 1(13), 403-408.

18. Tojimatovich, K. I., Abdukahorovich, A. H., & Behruz, K. (2024). VINEGAR ACID REGENERATION MAKING COLUMN APPARATUS PLATES MODERNIZATION. American Journal of Technology and Applied Sciences, 21, 53-55.

19. Abduqaxorovich, A. X., Tojimatovich, K. I., & Islomiddin, I. (2024). CONSTRUCTIVE ANALYSIS OF PLATE COLUMNS. American Journal of Technology and Applied Sciences, 21, 49-52.